

ELEKTRİK PİYASASI KANUNU'NDA YAPILAN DEĞİŞİKLİKLER ve EMO'NUN ENERJİ POLİTİKALARI KONUSUNDAKİ ÇALIŞMALARI

Mehmet Özdağ
EMO Yönetim Kurulu Üyesi
twitter: @mozdag55
linkedin: mehmet ozdag

Enerji alanında kapsamlı düzenlemeler içeren 7257 Nolu Elektrik Piyasası Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, 25 Kasım 2020 tarihinde TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilerek yasalaşmıştır. 2 Aralık 2020 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 47 maddelik kanun kapsamında; 3213 sayılı Maden Kanunu'nun 4; 4646 sayılı Doğal Gaz Kanunu'nun 4; 5686 sayılı Jeotermal Kanunu'nun 6; 5346 sayılı Yenilenebilir Enerji Kanunu'nun (YEK) 12; 646 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'nun (EPK) 15 maddesi değiştirilmiştir. Kanun maddelerinin 27 adeti doğrudan elektrik üretim ve dağıtım sektörü, diğerleri ise tamamen enerji alanı ile ilgilidir. İlk bakıldığında “torba kanun” izlenimi veren düzenlemenin aslında ana enerji kanunu niteliği taşıdığı görülmektedir.

Kanun teklifinin, iktidar milletvekilleri tarafından 5 Ekim 2020 tarihinde Meclis'e sunulduğu medyaya yansıdığı andan itibaren Odamız, meslek alanımızı etkileyen pek çok maddede düzenleme barındıran

taslağı detaylı olarak inceleyerek bir rapor oluşturmuştur. TBMM Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu'nun daveti üzerine 13 Ekim 2020 tarihinde alt komisyon toplantısına katılım sağlanmış ve kanun teklifi hakkında oluşturduğumuz raporumuz sözlü ve yazılı olarak komisyonun bilgisine sunulmuştur.

Gerekçesinde; “maden, doğal gaz, elektrik sektöründe faaliyet gösteren kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektör yatırımcılarının faaliyetlerini daha sağlıklı ve hızlı bir şekilde gerçekleştirilmesini temin etmek” şeklinde ifade edilen kanun teklifi incelendiğinde, gerçekten de tek amacın özel şirketleri kollamak ve daha karlı hale getirmek olduğu görülmüştür.

Yürürlüğe giren kanunda, tüketicilerin hakkını korumayı sağlayacak, milyonlarca elektrik ve doğalgaz abonesine yönelik iyileştirme içeren hiçbir madde yer almamaktadır. Aksine kanunun, özel sektörü içeren işleyişi kolaylaştırma ve hızlandırma adına getirilen

düzenlemelerinde, toplum yararını olumsuz olarak etkileyen, kamusal denetimi ortadan kaldıran uygulamalara yer verilmiştir. Bu yaklaşım sebebiyle kanun tasarısının hazırlıkları sırasında şirketlerle pek çok toplantı yapılırken, düzenlemelerden doğrudan etkilenecek yerel halk, çevre örgütleri, vatandaşlar ve ilgili meslek odaları tamamen sürecin dışında bırakılmıştır. Kamuoyu kanun tasarısından Ekim ayı başında Meclise gönderilmesiyle haberdar olabilmışken AKP milletvekili Nevzat Şatırlıoğlu'nun komisyonda ifade ettiği "Nisan'dan itibaren üzerinde titizlikle çalıştığımız, Meclis'in tatilde olduğu yaz aylarında bile ara vermeden çalışmasına devam ettiğimiz teklifimiz..." sözlerinden çalışmaların aylardır gizli kapaklı şekilde sürdüğü ortaya çıkmıştır.

Alt komisyon toplantısı esnasında sektörün en önemli meslek kuruluşu olan Odamızın ve TMMOB'nin hazırlık sürecine dâhil edilmemesi ve kanunun hazırlanış tekniği tarafımızdan eleştirilerek, aşağıdaki konu başlıklarında özet bilgi sunulmuştur.

Yenilenebilir Enerji Suistimaline Son Verilsin!

Daha önce 5346 sayılı YEK Kanunu'nda yer alan biyokütle tanımı 4 Haziran 2016 tarihinde değiştirilerek atık lastikler ve kentsel atıklar biyokütle sayılmaya başlanılmıştı.

7257 sayılı Kanun'un 12. maddesinde 5346 sayılı YEK Kanunu'nda son yapılan değişikliklerle "biyokütle: ithal edilmemek kaydıyla, gıda ve yem değeri olmayan tarımsal atıkları, endüstriyel odun dışındaki orman ürünleri, hayvansal atıkları, bu atıkların işlenmesi ile elde edilen tehlikesiz ürünleri ve işlendikleri tesislerin tehlikesiz arıtma çamurlarını, belediye atıklarını (çöp gazı dâhil) ve atık lastiklerin işlenmesi sonucu ortaya çıkan ürünleri" şeklinde düzenlendi.

Biyokütle tanımı konusunda da 2016 yılında yapılan hata sürdürülerek; hiçbir biyolojik yanı olmayan araba lastikleri, plastik gibi kent/belediye çöpleri biyokütle olarak görülmeye devam edilmektedir. 5346 sayılı Kanun'da Yenilenebilir Enerji Kaynakları tanımında açıkça "fosil olmayan" enerji kaynakları ifadesi yer almaktadır. Bu durum açıkça YEK Kanunu'nun suistimal edilmesidir.

Ancak gıda ve yem değeri olan tarımsal ürünler ile endüstriyel odunların kapsam dışı tutulması olumlu bir adımdır.

5346 sayılı YEK Kanunu kapsamında biyokütle ürünleri doğrudan yakılarak ya da piroliz gibi termo

kimyasal işlemlerden sonra elektrik enerjisi elde edilmekte ve elde edilen elektrige en yüksek mabağdan YEK desteği verilmektedir. Bu durum maa-lesef lastik ve çöp yakan tesislerin yanı sıra her gün binlerce ton ağaç ve orman ürünü yakan biyokütle tesislerinin çığ gibi artmasına sebep olmaktadır. Biyokütle ürünü yakan tesis sayısı 2004 yılında 52 adetken, bugün 200'ü bulmuştur.

7257 sayılı Kanun'un 13. maddesi kapsamında; son beş yılda Yenilenebilir Enerji Kaynakları Destekleme Mekanizması (YEKDEM) uygulamalarının elektrik üretim maliyetlerini artırarak amaçları dışına çıkardığı değerlendirilmesini paylaşılan Odamız, YEKDEM kapsamında büyük güçte pek çok Hidroelektrik Santrali (HES) ve Rüzgâr Enerji Santrali (RES) mevcut olduğunu ve büyük güçteki bu tür tesislerin YEKDEM maliyetlerini artırdığını kaydetmiştir. Odamız, YEKDEM maliyetlerinin elektrik tarifelerine doğrudan etki ettiğini dolayısıyla YEKDEM'in, elektrik tarifeleri üzerinden büyük kapasiteli

HES ve RES'lere mali kaynak aktarma mekanizmasına (HESDEM, RESDEM) dönüştüğünü vurgulamıştır.

7257 sayılı eski araba lastiği, çöp ve orman ürünleri yakılmasına sağladığı destek ile de Biyokütle Enerji Santrali (BES) Destekleme Mekanizması BESDEM'e dönüşeceği uyarısında bulunmuştur.

YEKDEM mekanizmasına dâhil edilecek üretim tesislerinin dağıtım gerilimi seviyesinden sisteme bağlantı gücü olan 50 MW güç ile sınırlandırılması ve termo kimyasal süreç kullanarak enerji üreten BES'lerin YEKDEM kapsamından çıkartılması makul bir çözüm olarak Odamız tarafından önerilmiştir.

Tarifeler Üzerinden Dağıtım Şirketlerine Kaynak Aktarımına Son Verilsin!

7250 sayılı EPK'nın 13. maddesi kapsamında Ulusal Tarife uygulamasının beş yıl daha uzatılması olumlu bulunmaktadır. Ancak Ulusal Tarife'ye devam edilmesinin olumlu gören Odamız, elektrik dağıtım şebekeleri özelleştirilirken 21 dağıtım bölgesinde bölgesel tarifeye geçileceğinin ihale şartlarında belirtiltiğine, özelleştirmelere gerekçe olarak sunulan kayıp-kaçak tüketimlerinin kabul edilebilir seviyelere düşürülmesine ve enerjinin verimli kullanılmasına dönük ciddi bir düzenleme yapılmadığının görüldüğüne temas etmiştir. Kayıp kaçak bedellerinin faturasını ödeyen vatandaşlardan tahsil edilmesinin doğru olmadığının altı çizilmiştir.

**Biyokütle
tanımı konusunda
2016 yılında yapılan
hata sürdürülerek;
hiçbir biyolojik yanı
olmayan araba lastikleri,
plastik gibi kent/belediye
çöpleri biyokütle olarak
görülmeye devam
edilmektedir.**

Abone gruplarına yönelik ise “Dağıtım şirketlerinin sorumluluğunda olan kayıp kaçak tüketimlerinin ve sayaç okuma giderlerinin faturalara yansıtılmamasını, TRT payının sanayi abone gruplarında olduğu gibi tüm abone gruplarından kaldırılmasını, Belediye Tüketim Vergisi’nin sanayi abonelerinde olduğu gibi tüm abone gruplarına yüzde 1 olarak uygulanmasını, KDV oranlarının, mesken abone grubundan kaldırılması, diğer abone gruplarında da makul bir seviyeye düşürülmesini” talep etmiştir.

Çabuklaştırma, Basitleştirme Gerekçesi ile Kamu Yararı ve Kamusal Denetimin İçi Boşaltıldı!

Yapılan düzenlemelerde “çabuklaştırma”, “basitleştirme” gerekçesi ile kamu yararının tespitine dair denetim mekanizmalarını ortadan kaldıran, kamu yararına hizmet etmeyen, sermayeyi önceleyen kamulaştırma işlemlerinin hızlı ve denetimden uzak gerçekleştirilmesine yol açan örnekler;

7257 sayılı Kanun’un 9. maddesi kapsamında, 4646 sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu’na ek madde eklenerek Enerji Bakanlığı’nın yurtdışında kurulu şirketlerin, Kamu İhale Kanunu, Türk Ticaret Kanunu kuruluş, tescil, nakdi sermaye ve kanuni yedek akçeye ilişkin tüm hükümlerinden, personel alımına ilişkin mevzuat düzenlemelerinden muaf tutulmuştur. Böylece petrol, doğalgaz, madencilik alanında kurulu yurtdışı şirketlerin her türlü kamusal denetimden ve yükümlülüklerden uzak şekilde Türkiye’de faaliyette bulunmaları sağlanmıştır.

7257 sayılı Kanun’un 37. maddesi kapsamında enerji üretim faaliyetlerine ilişkin taşınmaz temini işlemlerinin tümünün EPDK, dağıtım faaliyetlerine ilişkin taşınmazların temini işlemlerinin tümünün TEDAŞ tarafından yapılması sağlanmıştır. Taşınmaz teminine dair kurul kararının tek başına kamu yararı kararı yerine geçeceğine ve hiçbir makamın onayına tabi olmadığına dair düzenleme ile Kamulaştırma Kanunu’nun 6. maddesindeki kamu yararı kararının onaylanmasına dair prosedür atlanmıştır.

7257 sayılı Kanun’un 44. maddesi ile kamusal kaynakları uzun yıllara yayılan sürelerde kullanan ve yükümlülüklerini yerine getirmeyen şirketlerin oluşturduğu kamu zararları, Covid-19 pandemisi gerekçesiyle görmezden gelinerek şirket teminatlarının olduğu gibi iade edilmesi sağlanmıştır.

Benim Babam Elektrikçiydi, Oto Elektrikçisi...

TBMM Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanı Mustafa Elitaş, alt komisyon toplantısında Odamız adına görüş sunan EMO Yönetim Kurulu Üyesi Mehmet Özdağ’ı kastederek şunları söylemiştir:

“Arkadaş konuyu bilmiyor gibi geliyor bana. Arkadaş çok güzel siyasi tespitler yaptı; çevreydi, şunlar bunlar ama elektrikle ilgili bir şey konuşmadı. Benim babam elektrikçiydi, oto elektrikçisiydi, az çok biliyorum. Ama şimdi elektrik üreticisiyim. O arkadaş elektrik mühendisi, benim babam oto elektrikçisiydi. Arkadaşın konuştuğuna bakıyorum, ben kendi bilgilerimi değerlendiriyorum -orada elektrik mühendisi arkadaşlar var- hakikaten daha iyi biliyorum gibi geliyor.”

Elitaş'ın tavrı, kamusal çıkarlar ve çevresel kaygılar adına yapılan hiçbir eleştiri ve öneriye tahammülün olmadığını da göstermektedir.

Bu sözler üzerine Oda Yönetim Kurulumuz tarafından yapılan basın açıklamasında; EMO'nun, mesleki değerler, doğa ve toplumun çıkarları doğrultusunda çalıştığı hatırlatılarak, "Elektrik sektörünü ilgilendiren bir Kanun Teklifi ile ilgili olarak EMO kamunun bütün belgelerini ve raporlarını inceleyerek görüş oluştururken, Komisyon Başkanı, bir tek bilimsel veri, enerji sektörüne ilişkin tek tablo içermeyen, sadece belli bir çevre için hazırlandığı itiraf edilen torba kanun teklifini görüştürmeye devam etmektedir. Sayın Elitaş ve milletin temsilcileri olarak TBMM'de bulunan tüm milletvekillerimizi, şirketleri değil halkı önceleyen, doğaya ve yaşam hakkına saygılı politikalar üretmeye çağırıyoruz" denilmiştir.

EMO 2020'nin Son Çeyreğinde Enerji Politikaları Konusunda Doğru Bilgiyle Kamuoyunu Aydınlatmaya Devam Etti

Odamız, kanun teklifindeki kamu yararı ve çevresel açıdan büyük sorunlara sebep olacak biyokütle, YEK ve YEKDEM suistimalleri, tarife uygulamaları başta olmak üzere kamu zararı ve çevresel, toplumsal yıkımlara yol açabilecek konulara dikkat çekmek, iyileştirmeler yapılmasını sağlamak üzere basın, açıklamaları, sosyal medya paylaşımları, bilgilendirme toplantıları gibi her kanaldan kamuoyu oluşturmaya çalışmış ve mücadele etmiştir.

Düzenlemenin TBMM Genel Kurulu'ndaki görüşmelerinde EMO'nun değerlendirme raporundan sıkça alıntılar yapıldığı basına yansımış ayrıca muhalefet partilerinin kanun teklifine karşı verdikleri

muhalefet şerhlerinin tümünde raporumuzdan alıntılar yapıldığı görülmüştür.

7257 sayılı Kanun ile ilgili çalışmalarımız ülke genelinde ses getirmiş, Enerji ve Tabii Kaynakları Bakanlığı'nın (ETKB) 2021 bütçe görüşmeleri, 2021 YEKDEM listesi, Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu'nun (EPDK) dağıtım şirketleri hakkındaki tebliğleri ve son olarak Dağıtım Sistemi Gelirinin Düzenlenmesi Hakkında Tebliğin kamuoyunda her yönüyle tartışılması sağlanarak kamusal kazanımlar elde edilmiştir.

Şirket Giderleri Faturalara Yansıtılmayacak

Ayrıca Aralık 2020'nin başında Resmi Gazete'de Dağıtım Sistemi Gelirinin Düzenlenmesi ile Perakende Enerji Satış Fiyatlarının Düzenlenmesi hakkında iki ayrı tebliğ yayımlanmıştır. Bu tebliğlerle 2021 ile 2025 yıllarını kapsayan 5 yıllık dönemde, elektrik dağıtım şirketleri ve elektrik tedarik şirketlerinin yaptıkları temsil ve ağırlama giderleri ile ilan ve dernek aidat giderleri vatandaşın sırtına yüklenmekteydi. Bunların yanı sıra şirketlerin yapacağı denetim, danışmanlık ve müşavirlik, dava, mahkeme, avukatlık, icra ve arabuluculuk, noter harcamaları gibi işletme giderleri de yüzde 7 artırılarak faturalara dahil edilecekti.

Konu ile ilgili olarak Odamız hızlı tavır almış, basın kuruluşları aracılığıyla kamuoyunu ayrıntılı olarak bilgilendirmiştir. Tüm bu çabaların sonunda kamuoyunda oluşan farkındalık ve tepkiler Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu'nu (EPDK) geri adım atmak zorunda bırakmıştır. EPDK Başkanı Mustafa Yılmaz, tarifeler tebliğindeki temsil ağırlama ve benzeri giderlere ilişkin maddenin kurul kararıyla tebliğ metninden çıkarılacağını açıklamıştır. ■